

เทศน์เช้า วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ออกไปเมื่อวานนี้ไปคุณะ โอ้โฮ.. ได้คติธรรมมาเยอะมาก มนุษย์คนหนึ่งทำศักยภาพได้
แค่นั้นนะ คนโอ้โฮ.. มีดีฟ้ามัวดินเลย แล้วปีหน้าจะมากไปเรื่อยๆ จะมากไปเรื่อยๆ นี่ทำดี แต่
เวลาว่าทำดีมันก็คืนนะ แต่ถ้าให้เราเป็นครูบาอาจารย์ ถ้าเราเป็นท่านนะ ท่านจะแบบว่าโดนแรง
เสียดสี โดนทุกๆ อย่างนะ แล้วเมื่อวันที่ ๒๖ ท่านเพิ่งพูด

“พระผู้ใหญ่ของเราพูดไม่อยู่กับร่องกับรอย แทะเราข้างหลัง”

แทะเราข้างหลัง! คุณิท่านรับรู้อะไรทั้งหมดใจว่าใครทำดี ใครทำไม่ดี เมื่อวันที่ ๒๖ ท่านก็
พูดอยู่ แต่ท่านก็หน้ายิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมที่จะรับทุกๆ อย่าง เพราะอะไรล่ะ? เพราะใจของท่าน
เป็นธรรม เห็นไหม ถ้าใจมันเป็นธรรม เหตุการณ์บางอย่างเราแก้ไขได้ เราเป็นพ่อแม่ เราเป็น
อาจารย์เขาเราต้องแก้ไข แต่เหตุบางอย่างมันแก้ไขไม่ได้ มันเป็นเรื่องสุดวิสัย มันแก้ไขไม่ได้
เพราะอะไร? เพราะว่ามันเป็นอย่างนั้นเอง

ถ้าพูดถึงแก้ไขได้ ท่านต้องแก้ไขแล้ว แต่บางอย่างมันแก้ไขไม่ได้ แต่พวกเราไม่เข้าใจ
บอกว่าทุกอย่างต้องแก้ไขได้ ทุกอย่างต้องแก้ไขได้ เราจะแก้ไขเลย ไซ้ ทางวิทยาศาสตร์ทุกอย่าง
แก้ไขได้ ทางวิทยาศาสตร์ทุกอย่างแก้ไขได้ด้วยเหตุด้วยผล แต่มันมีเหตุมีปัจจัย แล้วเรื่อง
ความรู้สึกของคน เรื่องกิเลสมันร้ายนัก แล้วคนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจะรู้จักกิเลสนะ เราจะ
ต่อสู้ เห็นไหม คุณิการชนะใครก็แล้วแต่ คุณิวิทยาศาสตร์นะ คุณิการก่อสร้างนะ คุณิปฏิกรณ์
นิวเคลียร์ เตาปฏิกรณ์ เขาทำนี่มหัศจรรย์มากนะ เพราะมันต้องละเอียดอ่อนมาก เพราะไม่ให้
พวกกัมมันตภาพรังสีมันออกได้เลย เขาทำขนาดนั้นนะ ถึงเวลาแล้วมันก็ยังมีแตก มีการบอบ
สลาย นี่เป็นเรื่องของโลกใจ

เราจะบอกว่าโลกเจริญๆ คือเราจะให้โลกเจริญ เราพยายามดูแลกันให้โลกเจริญ มันเป็นเรื่อง
วิทยาศาสตร์ๆ วิทยาศาสตร์มันทำอะไรได้? วิทยาศาสตร์มันแค่ปัจจัยเครื่องอาศัยนะ แต่ถ้า
เอาชนะใจเราได้ เอาชนะใจเราได้นี่ความสุขความทุกข์มันอยู่ที่ใจ ถ้าความสุขความทุกข์มันอยู่ที่

ใจ บุคคลคนหนึ่งทำศักยภาพได้แค่นั้น นั่นเราดูถึงประเพณีวัฒนธรรมนะ แต่คูติ ธรรมในหัวใจของท่านสิ..

เรากลับมาดูทีวี่ง นี่ท่านนั่งด้วยความเพียมาก แต่ใครพูดอะไรนี้รับรู้นะ แล้วสายตาท่านมอง เห็นไหม เวลาหลวงตาท่านพูด ท่านออกมาช่วยโลก ท่านบอกว่าท่านช่วยโลกนะ นี่หาวัตถุให้โลกมหาศาลเลย คนเขามองได้แค่นั้นแหละ แต่คนไม่มองหรือกว่าปัจจุบันนี้ธรรมมันจะได้ออก คำว่าธรรมจะได้ออกคือท่านได้เทศนาว่าการ เวลาท่านออกมาช่วยโลก ท่านบอกเลยหาเงินให้โลกเพื่ออะไร?

นี่ขณะที่โลกเกิดภัยทางเศรษฐกิจ ทุกคนหมดหวัง ทุกคนหมดกำลังใจ ไอ้คนที่จะมาปลุกความหวังอันนี้สำคัญมาก ถ้าคนหมดหวัง ทั้งสังคมหมดหวัง ทั้งสังคมทุกข์ มันจะไปไหลไปตามกับสังคมเลย เห็นไหม ดูเวลาหุ้่นมันตก คนตกใจตื่นเทขายเต็มทีเลย แต่เวลาหุ้่นมันขึ้นทุกคนอยากได้ผลประโยชน์ แล้วจิตใจของคนมันก็ถอย มันไม่มีที่พึ่ง แล้วท่านคนเดียวท่านมายื่นนำธงนะ ตั้งธงนำว่าเราจะช่วย เราจะช่วยกันๆ

ไอ้ตรงนี้มีคุณค่ามาก มันมีคุณค่ามาก ท่านบอกเลยนะ การมาช่วยโลก ไอ้วัตถุนี้เขามองตรงนั้น แต่เขาไม่มองหรือว่าการที่ท่านทำธรรมมันจะได้ออก ธรรมมันจะได้ออกนะ แล้วตอนที่ท่านออกมาช่วยโลก เห็นไหม ทุกคนจะไปถามว่าจะช่วยได้อย่างไร? พระมีบริวาร ๘ ดิศ หนีเขาเป็นแสนๆ ล้าน จะเอาเงินที่ไหนไปใช้เขา

ท่านบอกเลย “คนละไม้คนละมือมันช่วยได้” ถ้าคนละไม้คนละมือมันช่วยได้ ถ้าคนมันจะสู้มันช่วยได้ ท่านยืนยันมาตลอด ท่านเอาหัวใจท่าน เอาความเป็นธรรมของท่าน ท่านต่อสู้มาจนให้เราเข้มแข็งขึ้นมา แต่พอเราเข้มแข็งขึ้นมาเราก็มองข้าม เห็นไหม

คนเรานี้จะคุ้นเคยกับสิ่งใด จะไม่เห็นคุณค่าของมันเลย คนเราถ้ามันตกทุกข์ได้ยาก คนเจ็บไข้ได้ป่วย จะเห็นเรื่องยาที่มีความจำเป็นมาก คนไม่เจ็บไข้ได้ป่วย จะไม่เห็นเรื่องยานี้มีความจำเป็นอะไรเลย ซื่อยามาก็เก็บไว้ เก็บไว้จนหมดอายุเพราะเราไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าวันไหนเจ็บไข้ได้ป่วยนะยาจะมีคุณค่ามาก คนเราถ้ามันทุกข์มันยากนะ เวลามีคนมาช่วยเหลือมันจะซึ้งใจมาก นี่ถ้าคนไม่ทุกข์ไม่ยากมันจะไม่ซึ้งใจหรือ

นี่ขณะที่ธรรมมันจะได้ ออก ธรรมอันนี้สำคัญมาก ธรรมเพราะอะไร? ธรรมเพราะมัน เอาชนะเราได้ เอาชนะกิเลสของเราได้ เมื่อวานเวลาฝนมันตก ผู้ว่าเขาต้องเดินเข้าไป นี่คุณหญิง คุณนายต้องเดินเข้าไป ๒-๓ กิโลเมตร แล้วไปบ่นกับท่าน เห็นไหม นี่ทุกคนจะไปออกต่อหน้าท่าน นะ บอกว่ารถติด เดินเข้ามาตั้ง ๒-๓ กิโลเมตร ท่านพูดนะ นี่ใจเป็นธรรม..

ถ้าเป็นเรานะ อู้อู.. คุณหญิง คุณนาย ผู้เต่า ผู้แก่ อู้อู.. ประคองกันมานะ แล้วต้องไอ้ไอ้ ไหม? ท่านบอกว่า “ก็ติดกันทุกคนแหละ ก็ติดกันทุกคน จะคนหนุ่ม คนแก่ คนทุกข์ คนยาก ติด ทุกคน คือมันติดเหมือนกัน” คือไม่มีใครสูงกว่าใครไง ถ้าพูดอย่างนั้นปั๊บนะ คนที่มันท้อถอย คนที่ใจมันจะมาบอกว่าไอ้อ.. นี่เดินมาตั้ง ๒-๓ กิโลเมตร ไอ้เราเป็นอาจารย์นะก็ อู้อู.. นำสงสาร เนาะ (หัวเราะ) ขาอ่อนเลย

เดินตั้ง ๒-๓ กิโลเมตร ไครๆ ก็เดินเข้ามา ฝนมันตกเปียกมาก ทอดผ้าป่านะ ฝนมันตกเปียก มากเลย โดยหัวใจของท่านนะท่านสงสารมาก ท่านเมตตาเรามาก แต่ท่านพูดนะฝนมันตกก็สู่มัน มันก็แค่เปียกนั่นแหละ ถ้าพูดอย่างนั้นปั๊บนะสังคมจะไม่ปั่นป่วน ถ้าพอฝนตกนะ อู้อู.. ฝนตก เปียกนะ ไอ้อ.. นำสงสารนะ นี่งานจะไปไม่รอดเลย

พอฝนตกนะท่านบอกสู๊ สู๊ มันก็แค่เปียก เท่านั้นแหละแค่เปียก นี่เรานั่งฟังอยู่ เห็นไหม นั่งฟังอยู่หมดแหละ นี่ใจของท่านอ่านเกมออกหมด มันเข้าใจถึงความตกใจ ใจของคนถ้ามัน ตกใจ ใจคนมันท้อถอยนะ มันจะเหยียบย่ำกัน

มีอบนี่นะ เวลาเขาปลุกมีอบ เห็นไหม นี่สิ่งนี้เพราะอะไร? เพราะมันจิตที่ว่ามวลชน ถ้า มันจิตที่มวลชน พอมันฮึกเหิมขึ้นมาเนี่ยเอาไม่อยู่ เอาไม่อยู่หรือ ใจคนนี่นะถ้ามันตก เวลามันตก นะมันไปหมดเลย แต่ถ้ามันฟูนะมันก็ไปหมดเลย มันไม่เป็นกลางหรือ คนมีกิเลสอยู่มันจะเป็น อย่างนั้น แต่คนที่ เป็นกลาง เห็นไหม นี่จะมีสิ่งใดมาท่านจะประคองเหตุการณ์ผ่านวิกฤตินั้นไป เป็นช่วงๆ

คนเยอะมากๆ คนเยอะมาก แล้วฝนมันตก ฝนตกจนไม่มีที่จอดรถ แล้วมันก็เวรกรรม ไป ขุดสระเอาดินมาถมข้างทางหมดเลย รถลงไปก็ติดหมดเลย ไปไหนกันไม่รอดเลยติดตายหมด แล้วคนไอ้อ.. เดินกันอย่างกับมด นี่ไง แต่ถ้าหัวหน้าไม่เป็นธรรมนะ เหตุการณ์มันจะเกิดการ ห้วนไหว เหตุการณ์มันจะเหยียบย่ำกันนะ

นี่หัวหน้าเป็นธรรม เรานั่งอยู่หน้าไอ้โฮ.. หัวหน้าเป็นธรรมมาก แต่ตอนอยู่ที่วัดมองไม่ออกเพราะเราไม่เห็นภาพหมด กลับมาดูทีวี เขาเอาเทปมาออกใจ แล้วท่านนั่งอยู่ ท่านมาเทศน์รอบสองเพราะอะไรรู้ไหม? เพราะรถเรากลับมาแล้ว พอกลับมาถึงมันถ่ายทอดสด เอ๊ะ.. ทำไมมันมีเหตุการณ์อะไร? มาดูแล้วรถออกไม่ได้ คนไปไหนกันไม่ได้ ท่านก็มานั่งเป็นประธานอีก มานั่งปลอบใจ พอท่านมานั่งปั๊บทุกอย่างมันสงบหมด ทุกดวงใจจะไปอยู่ที่ท่านหมดเลย

นี่ใจคนเข้าใจ นี่หัวหน้า หลวงตาท่านพูดบ่อยนะ ตอนมาช่วยโลกหัวหน้าสำคัญมาก ถ้าหัวหน้าที่ดีนี้โคนาฝูงจะนำฝูงโคนั้นไปในสิ่งที่ดี ถ้าหัวหน้าไม่ดีหรือหัวหน้าตื่นตกใจเอง หัวหน้าตื่นตกใจเอง มันจะพาฝูงโคนั้นไปไหน? หัวหน้าไม่ตื่นตกใจ หัวหน้าคุมเกมตลอด แล้วพาเหตุการณ์จบไปแล้ว

นี่ใจเป็นธรรม ถ้าใจเป็นธรรมนะมองถึงศักยภาพ มองถึงทางโลก นี่ใจบารมีธรรม ถ้าบารมีธรรม เห็นไหม เวลาออกมาที่เรามาบวชกัน ทุกคนมาบวชจะคิดนะว่าเราอยู่บ้านอยู่เรือนใครจะดูแลเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย บวชเป็นพระใครจะดูแล ถ้าบวชเป็นพระนะ ถ้าเป็นพระที่ดี นี่หลวงตาท่านบอก พวกครูบาอาจารย์เราเจ็บป่วยไม่บอกใครนะ บอกใครไม่ได้หรอก ถ้าบอกใครนะมันไปปรับแขก ไปปรับไอ้ยานั่นนะ มันยิ่งทุกข์กว่าเจ็บป่วยอีก ทนเอาดีกว่า มันป่วยแล้วก็หาย

คือคนห่วงอาลัยอาวรณ์หมดใจ คนห่วง คนถวิลหาเพราะอะไร? เพราะมันเป็นที่พักของใจนะ ใจพวกเราไม่มีที่พัก ดุสิตพ่อแม่เราอยู่ในบ้าน เราจะอุ่นใจนะว่าอย่างไรเราก็มีพ่อแม่ เวลาพ่อแม่เราเสียไปแล้วเราจะคิดอย่างไร? เราต้องเป็นผู้ใหญ่เองนะ ต่อไปนี้ทุกข์ยากจะไปปรึกษาใคร? ทุกข์ยากเราจะไปหาใคร?

นี่ก็เหมือนกัน เรามีที่พักนะ ถ้าใจเรามีครูบาอาจารย์เป็นที่พัก อยุ่อย่างไรเราก็มีที่พักของเรา แต่ถ้าใจมันไม่มีที่พัก เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่า

“ให้มีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด”

ให้เรามีธรรมเป็นที่พึ่ง ถ้าใจของเราเอากิเลสของเราไว้ เอาความคิดที่มันคิดเหยียบย่ำตัวเอง เวลามันคิดมันไม่จริงหรอก มันไม่จริงอย่างที่คิดหรอก ที่คิดนี่มันคิดด้วยความวิตกกังวล คิดด้วยอะไร? ความเป็นจริงใจ เรานี้ทายอนาคตไปร้อยปีพันปีเลย พรุ่งนี้อะไรจะเกิดยังไม่รู้ละ

พຽ່ງນີ້ອະໄລມັນຈະເກີດ คึนนี้นอนพຽ່ງนี้ຈະໄດ້ຕື່ນໄພມ? ถ้าคึนนี้นอนพຽ່ງนี้ไม่ได้ຕື່ນ ที่เราคิดกันไว้
มันจะจบเลยนะ เห็นไหม

ปัจจุบันธรรม ถ้ปัจจุบันธรรมเอาชนะตรงนี้ เราทำบุญกุศล เห็นไหม เห็นครูบาอาจารย์
นี่เราทำบุญกุศล บุญกุศลนะทำเพื่อใคร ทำให้จิตใจนี้เข้มแข็ง ถ้จิตใจเข้มแข็ง นี้คนถ้มีหลัก
อย่างพวกเราทำบุญกันแล้วจิตใจเราสดชื่น จิตใจเรามีทางออก จิตใจเรามีความคิด เราดูสารคดี
นะอย่างทิเบต เราไปอยู่ทิเบตเขากินอะไรกัน เขาอยู่กันได้อย่างไร? แต่เพราะศาสนา เขามีหลักใจ
ของเขาเลยนะ เกิดมาแล้วต้องตาย นี้อยู่กันเพื่อปลัดพราก

เขาคิดของเขาอย่างนี้ะอยู่กันเพื่อปลัดพราก คุณมีประเทศของเขาถิ นีเขาอยู่ในที่สูงมาก
พีชะอะไรก็ปลูกไม่ได้ ปลูกได้แต่ข้าวสาลีกับนมแพะ นมวัวป่า เขาอยู่กันแค่นั้น ชีวิตของเขาอยู่
กันแค่นั้น แล้วเขาอยู่ของเขาได้ แล้วดำรงเผ่าพันธุ์มาขนาดไหน? เพราะอะไรรู้ใหม่? เพราะเขา
เอาหัวใจของเขาอยู่ได้ ถ้พวกเราเข้าไปนะจะบอกเลยนี้ขาดผักสด ขาดอาหารที่มีคุณสมบัติทาง
ร่างกาย ทำไมเขาอยู่ด้วยเนยกับนมบั้งเท่านั้น แล้วเขาอยู่กันมาตลอด เขาอยู่กันมาอย่างนั้น
ตลอด แล้วเขามีชีวิตของเขาอะไรนะ นีเวลาหน้าร้อนก็เดือน เวลาหิมะตกก็เดือน เขาดำรงชีวิต
เขารอดต่อปี ต่อปี ต่อปีมาของเขา แล้วเขาพอใจอยู่ของเขา เห็นไหม

นี่คิดอย่างนี้แล้วคิดถึงในหลวงเลย นีเศรษฐกิจพอเพียง ใครอยู่ในชุมชนอย่างไร?
ดำรงชีวิตของเขาอย่างไร? ถ้จิตใจเป็นสุข จิตใจเอาความคิดของเราไว้ในหัวใจได้ เราจะไม
เดือดร้อนกับใครเลย ตอนนีเราทุกข์ยากกันเพราะทุนนิยม นีคุณภาพชีวิต เราจะต้องมีตู้เย็น ต้องมี
แอร์ ต้องมีทุกอย่างเลย เงินเดือนเราเท่าไร? เราจะหากินอย่างไร?

นี่ไง เพราะเราไปตื่นกับสื่อ เห็นไหม สื่อเขาบอกคุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิตของใคร? เรา
เป็นชาวไทยนะ เราเป็นทางเอเชีย บ้านนอกคอกนาเราก็อยู่ได้ เพราะอะไร? เพราะเราไม่ต้องคิด
แอร์ เห็นไหม เราอยู่กระท่อมห้อมหอนะ เราอยู่กินของเราได้ แต่ถ้เราไปติดแอร์นะ เราจะหา
เงินมาจ่ายค่าหนี้เขาเท่าไร?

นี่เพราะอะไร? เพราะเราเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเราไม่ได้ เราเอาใจของเราไว้อยู่
กับตัวเราไม่ได้ เห็นไหม เราแพ้ตัวเอง พอเราแพ้ใจตัวเอง เราแพ้กิเลสเราเอง แล้วเราก็ทุกข์ยาก
ทุกข์ยากเพราะกิเลสมันจับใส่ ทุกข์ยากเพราะกิเลสมันดึงเราไป แล้วเราต้องหาสิ่งต่างๆ มา
ปรนเปรอมัน

คูลีไปดูทางทิเบตไปอยู่บนภูเขา เขาอยู่กันอย่างไร? ไม่ใช่เราจะเอาแบบเขานะ ไม่ใช่ว่าอยู่อย่างนั้นเขาจะเป็นความสุขของเขา ความสุขเพราะเขาคุมใจเขาได้ ความสุขถ้าเขารักเขาใจเขาได้ เศรษฐกิจพอเพียงในภูมิประเทศ ในถิ่นเกิด ในสิ่งที่เราเกิดในชุมชนนั้นเราจะดำรงชีวิตอย่างไร? ถ้าเราดำรงชีวิตของเราได้ เห็นไหม นี่ครูบาอาจารย์ท่านเข้าใจอย่างนี้แล้วนะ ถ้าเข้าใจของเราเข้าใจในโลกทัศน์ของเรามันเข้าใจโลกภายนอกหมดเลย

ถ้าโลกภายนอกเข้าใจได้ เห็นไหม นี่ปัจจัยเครื่องอาศัยของคัมภีร์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้แล้ว ปัจจัย ๔ ขาดไม่ได้ มนุษย์ขาดไม่ได้ นี่ปัจจัย ๔ เราหามาเพื่อเรา แต่ถ้าเป็นธุรกิจ เป็นเรื่องโลกนะเราต้องดำรงชีวิตอย่างนั้น เราเกิดในโลกมันก็เป็นโลก เรื่องโลกกับเรื่องธรรมใจ

เวลาเรื่องโลกนะ เห็นไหม หลวงตาท่านสอนประจำ คนเกิดมามีสองตา ตาหนึ่งคือตาโลก เราต้องมีพื้นที่ในสังคม เราต้องมีอาชีพ เราต้องทำมาหากินของเรา นี่คือตาหนึ่ง อีกตาหนึ่งคือตาธรรม ตาธรรมคือตาชีวิตเราใจ ชีวิตเรานี้เราจะหาอะไร? เราจะมีความสุขอย่างไร? เราจะพอใจกับชีวิตเราแค่ไหน? ถ้าเราพอใจกับชีวิตเราแค่ไหนนะ ชีวิตเรามันจะอยู่ได้

ตาหนึ่งคือตาโลก ตาหนึ่งคือตาธรรม เรามีตา ๒ ตา มีแขน ๒ แขน มีขา ๒ ขา มีหัว ๑ หัว เห็นไหม ถ้าเราทำถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ได้ เอโก รัมโม หนึ่งเดียวใจ ถ้าทำถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ได้นะ นีมองคติธรรม มองถึงครูบาอาจารย์ของเรา มองถึงการกระทำนะ ถ้าเรามองในทางโลกนะเอาคำนวณกัน

หลวงตาหาเงินให้ประเทศเป็นหมื่นๆ ล้าน ช่วยโลกเป็นกี่ยี่หมื่นล้าน โอ้โฮ.. มีศักยภาพมาก ท่านบอกนั่นมันแค่วัตถุ แต่ถ้าเราดูในหัวใจเราไม่ติดกับตรงนั้นนะ ตรงนั้นมันเป็นศักยภาพของครูบาอาจารย์ของเรา ท่านสร้างบารมีของท่านมา เป็นบารมีของท่าน ใครเลียนแบบไม่ได้ มันเป็นสิทธิ มันเป็นบารมีของแต่ละบุคคล ใครไปเลียนแบบนะ เห็นข้างจี้จะจี้ตามข้าง มึงทุกข์ตายท่าเลย

นี่บารมีของท่านเราดูไว้เป็นคติใจ ดูไว้เป็นตัวอย่าง ดูว่านี่ท่านสร้างของท่านมา ท่านทำตั้งแต่บารมีจากภายนอกของท่านมา แล้วท่านสร้างบารมีจากภายใน เห็นไหม ท่านลืมหั้ง ๒ ตา ตาหนึ่งคือตาโลก คือช่วยเหลือโลกแบบโลก ตาหนึ่งคือตาธรรมของท่าน ท่านก็เปิดตาของท่านได้

แต่ถ้าเราไปมองแต่ท่านนะ เราไปมองแต่โลก เราจะทำอย่างนั้นนะแล้วตานั้นบอด ตาที่บอดนะเราทุกข์มากเลย เราจะวิตกกังวล เราจะแบกรับภาระ เราจะเครียดไปหมดเลยนะ แต่ถ้าเป็นธรรม เห็นใหม่ ตาหนึ่งคือตาโลก เราแบกได้ ท่านมีบารมีท่านก็แบกของท่านได้

ตาหนึ่งคือตาธรรม เห็นใหม่ เหตุวิฤตติขนาดไหนท่านบอกว่าเรื่องธรรมดา ก็แค่เป็ยกเท่านั้นแหละ รถติดมันก็ติดกันทุกคน ติดเหมือนกัน คือถ้าคนไม่ตื่น คนไม่เห็นแก่ตัวนะ ช่วยกันเจือจานกัน สังคมจะมีความร่มเย็นเป็นสุขนะ จากข้างนอก จากข้างใน นี่ดูท่านทำ ดูแล้วคิด ดูแล้วเห็นประโยชน์มาก

บุคคลคนหนึ่งเกิดมาเพื่อประโยชน์นะ ของเราเราเกิดมาแล้วเหมือนกัน เราก็เป็นคนๆ หนึ่ง รักษาใจเรา ทำเพื่อเรานะ ทำประโยชน์เพื่อเรา มองจากข้างในแล้วมองกลับมาที่เรา เอามาเป็นตัวอย่าง มองแล้วอย่าทิ้งเปล่า เห็นใหม่ เราไปเที่ยวมากกว่านั้น ไปดูเยอะเยอะไปหมดเลย แล้วจะคุยทีหลัง เอวัง